

**BOEKENWEEK
VOOR JONGEREN**

Juryrapport Beste Boek voor Jongeren

Shortlist

De Vakjury Beste Boek voor Jongeren 2019, bestaande uit:

Janneke van der Veer (voorzitter), Thomas de Veen, Paulien Sigmans, Marjolein Hordijk en Simone van der Wal

heeft de volgende boeken voorgedragen voor de shortlist van het Beste Boek voor Jongeren 2019. De Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek heeft deze voordracht overgenomen.

Oorspronkelijk Nederlands:

Rindert Kromhout, *En ik was zijn held* (Leopold)

Oliver Reys, *De dag die nooit komt* (De Harmonie)

Jaap Robben, *Zomervacht* (De Geus)

Aafke Romeijn, *Concept M* (Arbeiderspers)

Olivier Willemsen, *Roza* (De Harmonie)

Vertaald:

Liz Flanagan, *De dag van Eden* (Gottmer) Vertaald door: Aleid van Eekelen-Benders

Malin Persson Giolito, *In dromen lieg je niet* (De Geus) Vertaald door: Ron Bezemer

Tom Pollock, *Wit konijn, rode wolf* (Gottmer) Vertaald door: Esther Ottens

Jason Reynolds, *67 seconden* (Blossom Books) Vertaald door: Maria Postema

Gabriel Tallent, *Mijn allerliefste schat* (Ambo | Anthos) Vertaald door: Jan de Nijs

Inleiding

Sinds enkele jaren hebben 15-18-jarigen met de Boekenweek voor Jongeren een eigen campagneweek, waarin via tal van activiteiten het lezen van boeken wordt gestimuleerd. Deze week vindt dit jaar plaats van 20 tot en met 29 september.

Aan het begin van de Boekenweek voor Jongeren worden de prijzen voor het Beste Boek voor Jongeren uitgereikt, één in de categorie oorspronkelijk Nederlands en één in de categorie Vertaald. Bijzonder is dat de prijs – een bedrag van € 2.500,- – in die laatste categorie gedeeld wordt door de auteur en de vertaler. Hiermee wordt ook het grote belang van een goede vertaling onderstreept.

Welke boeken het predicaat Beste Boek voor Jongeren krijgen, wordt bepaald door een jongerenjury, bestaande uit enthousiaste jonge lezers. In beide categorieën kiezen zij het winnende boek uit vijf titels die geselecteerd zijn door een vakjury.

Die vakjury heeft zich de afgelopen maanden vol enthousiasme gebogen over 36 boeken in de categorie oorspronkelijk Nederlands en 41 boeken in de categorie Vertaald, verschenen in 2018.

Leidende criteria bij de beoordeling van de boeken waren de kwaliteit van de tekst en de mate waarin de boeken aansluiten op de belevingswereld van jongeren of onderwerpen behandelen die hen sterk bezighouden.

Deze criteria leidden tot verschillende vragen die bij de beoordeling van de boeken een rol hebben gespeeld. In hoeverre is een boek origineel of verrassend, zowel wat betreft het thema als de uitwerking van het thema? Is er sprake van een beeldende, pakkende stijl? Hoe is het boek opgebouwd? Zijn de karakters overtuigend neergezet en in hoeverre is er sprake van karakterontwikkeling? Op welke manier kunnen jongeren zich in het boek herkennen of zich anderszins aangesproken voelen? Is het boek zowel geschikt voor jongens als voor meisjes? Confronteert het boek en roept het vragen of discussie op? En: zet het boek aan het denken?

Tijdens het juryproces was de jury zich ervan bewust dat de doelgroep 15-18-jarigen niet alleen groot is maar vooral ook divers. De groep bestaat uit scholieren uit het hele land, jongens en meisjes, en van verschillende schooltypes – vmbo, havo, vwo en mbo. Bekend is dat deze scholieren lang niet allemaal verwoede lezers zijn. Dat riep de vraag op welke boeken ook jongeren die niet gauw naar een boek zullen grijpen, enthousiast zouden kunnen maken.

Met deze vraag in het achterhoofd, heeft de jury gezocht naar boeken die jongeren van 15-18 kunnen raken. De jury heeft zich in haar beoordeling echter niet zo zeer laten leiden door de leeftijd van de hoofdpersoon. Een goed geschreven boek over een vijftienjarige kan ook

interessant zijn voor iemand van achttien. En een boek over een vijftientigjarige kan thema's aansnijden die aansluiten bij de belevingswereld van een jongere leeftijdscategorie. In aansluiting daarop verwijst de jury naar de door Marjolijn Hof op 15 mei jl. uitgesproken Annie M.G. Schmidt-lezing 2019, waarin zij pleitte voor een ruimere omgang met de traditionele leeftijdscategorieën in de kinder- en jeugdliteratuur. Datzelfde pleidooi kan worden gehouden voor de literatuur voor jongeren. In dat verband kan tevens worden opgemerkt dat de term *Young Adult* die aan verschillende titels is meegegeven bij de selectie niet bepalend is geweest. Wat betreft de categorie oorspronkelijk Nederlands was de jury hiertoe ook wel min of meer genoodzaakt, omdat het aanbod van echte *Young Adult* in deze categorie tamelijk beperkt was. Het merendeel betrof boeken voor jongere lezers of voor volwassenen die ook geschikt zijn voor de leeftijdscategorie 15-18 jaar. Vooral binnen de (traditionele) literatuur voor volwassenen zijn er nogal wat boeken óver jongeren geschreven, waarmee natuurlijk ook een brug wordt geslagen naar die jongeren zelf. Alles bij elkaar heeft de jury bij het samenstellen van de shortlists gestreefd naar een brede afspiegeling van het aanbod, zowel wat thematiek als wat genre betreft.

Bij de aangeboden boeken vielen enkele aspecten op. In beide categorieën waren nogal wat boeken die uitnodigden tot een gesprek, tussen jongeren onderling maar ook tussen jongeren en volwassenen. Zulke boeken bieden meer dan een leeservaring. Dat geldt met name voor de boeken waarin ethische kwesties worden aangezwengeld, zoals *Concept M* van Aafke Romeijn en *Roza* van Olivier Willemsen.

Veel voorkomende thema's waren rouw en verdriet, eenlingen en buitenbeentjes, en ouder-kindrelaties, dikwijls in combinatie met een therapeutische behandeling. Juist door de veelheid leveren dergelijke thema's niet zomaar winnende literatuur op.

Opvallend was verder het ontbreken van goede *fantasy*, terwijl dit genre ook onder jongeren zeer populair is. Wellicht kan dit een aandachtspunt zijn voor uitgevers bij het samenstellen van dat deel van hun fonds dat meer gericht is op jongeren.

Tot slot een woord aan de jongerenjury. De vakjury wenst jullie heel veel plezier bij het lezen van de tien genomineerde boeken. Het beoordelen van boeken is nooit gemakkelijk. Soms vergelijk je appels met peren. Desondanks blijft jureren een boeiend en spannend proces. 'Het was een feest!', stelde een van de juryleden achteraf vast. Dat feest wensen we de jongerenjury ook toe!

Marjolein Hordijk
Paulien Sigmans
Thomas de Veen
Simone van der Wal
Janneke van der Veer (voorzitter)

De genomineerden

De nominaties in de categorie oorspronkelijk Nederlands, op alfabetische volgorde:

Rindert Kromhout, *En ik was zijn held* (Leopold)

In deze tweede roman over Klaus Mann (1906-1949) vertelt Rindert Kromhout het verhaal van de zoon van de grote Duitse schrijver Thomas Mann in de jaren voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog. Tegen die onheilspellende achtergrond volgen we Klaus Mann in zijn worstelingen met zijn familie, het opkomende nationaalsocialisme en de liefde die hij als homoseksueel maar moeilijk kan vinden. De grimmige jaren dertig, waarin het joodse deel van de bevolking steeds meer onder druk komt te staan, waarin kunst en cultuur gecensureerd worden en de media misbruikt worden voor politieke doeleinden, komen in dit boek goed tot leven. De jury prijst de wijze waarop de familiebanden neergezet worden en hoe de druk van een wereldberoemde vader invoelbaar gemaakt wordt. Klaus Mann probeert een weg te vinden in een onzekere, chaotische wereld, waarin hij keuzes moet maken die hem in bepaalde opzichten zullen vervreemden van zijn familie en zijn land. Het boek laat zien dat het genre van de roman een goede manier kan zijn om geschiedenis te vertellen.

Oliver Reys, *De dag die nooit komt* (De Harmonie)

De dag die nooit komt vertelt het verhaal van de zeventienjarige Elias. Door zijn gedachten te volgen gedurende een lange slapeloze nacht, kom je steeds meer te weten over de gebeurtenissen die hebben geleid tot de situatie waarin hij zich bevindt. Door de ogen van Elias leer je niet alleen hem, maar ook zijn vriendin Polly en zusje Evi goed kennen. Je komt als lezer heel dichtbij. In relatief weinig tekst geeft Reys ze echt een ziel mee. Eén gebeurtenis heeft vreselijke gevolgen voor het drietal: Elias, Polly en Evi hebben een geheime plek bij de kreek waar een noodlottig ongeval plaatsvindt dat alles op zijn kop zet. De gevoelens van verdriet en schuld die hierop volgen, worden mooi en sober weergegeven. Tegelijk neemt het verhaal de lezer steeds weer mee. Oliver Reys weet thema's als ziekte, dood en rouw op een integere manier te behandelen. Het verhaal heeft de kracht om intiem en klein te blijven, terwijl er ook vreselijk veel gebeurt. Het verhaal houdt je in haar greep en voert je mee tot aan het adembenemende einde, waarna de lezer verbluft achterblijft.

Jaap Robben, *Zomervacht* (De Geus)

Het leven van de dertienjarige Brian is ingewikkeld: met zijn vader woont hij in een caravan in the middle of nowhere, zijn moeder is er vandoor gegaan en net hertrouwd, zijn broer Lucien is verstandelijk en fysiek gehandicapt en woont in een instelling. Jaap Robben verstaat de

kunst om heel dichtbij te komen en als lezer zit je de personages dan ook dicht op de huid. *Zomervacht* is een boek waar je veel bij voelt en waar je doorheen vliegt.

Als Lucien vanwege een renovatie in de zomer tijdelijk bij Brian en zijn vader komt wonen, wordt Brian belast met de zorg voor zijn broer. Zijn vader denkt vooral aan de financiële vergoeding die de zorg op gaat opleveren. Brian neemt de loodzware last op zijn schouders, probeert nog een eigen leven te leiden en zoekt naar oplossingen. Ondertussen groeit zijn verantwoordelijkheidsgevoel, net als zijn verbondenheid met zijn broer Lucien. 'Wij zijn broers', zegt hij aan het eind van het verhaal tegen Lucien.

De jury hield van de kleine, afgemeten zinnen, waarin heel veel wordt gezegd. Het maakt het verhaal van Brian, die opgezadeld wordt met de bijna onmenselijke klus om de volledige zorg voor zijn gehandicapte broer op zich te nemen en ondertussen ook nog zijn houding ten opzichte van een meisje moet bepalen, een ervaring die je vangt en geregeld naar adem doet happen. Het kleine verhaal wordt almaar groter: van een vader-zoon-verhaal en een broersgeschiedenis, naar een broeierige puberliefde en een groot verhaal over hoe mensen elkaar in hun macht kunnen houden, en wat er gebeurt als ze daar niet mee om weten te gaan.

Aafke Romeijn, *Concept M* (Arbeiderspers)

Aafke Romeijn schreef met *Concept M* een fascinerende toekomstroman waarin verschillende maatschappelijke, morele en ethische kwesties aan bod komen. De vijftwintigjarige Hava lijdt aan de mysterieuze ziekte kleurloosheid. Symptomen zijn een grijzig witte huid, donkere ogen en nagels, broze botten en ademhalingsproblemen. De ziekte dreigt de maatschappij te ontwrichten. Voor particulieren zijn de medicijnen niet te betalen, maar ook de overheid lijkt de oplossing niet te willen of kunnen bieden. Velen trekken zich het lot van de kleurlozen aan, zo ook de ouders van Hava. Zij eisen dat de overheid meer doet.

Als studente leidt Hava een tamelijk normaal leven. Door contact met een groep radicale studenten, verandert ze. De groep wil de ziekte uitroeien. Hava besluit zich op te offeren: zij zal stoppen met de behandeling van haar ziekte, naar verwachting met een snelle dood tot gevolg. Hava keert zich daarmee af van de opvatting van haar ouders, ze maakt zich los. *Concept M* zet aan het denken. Het is een eigenzinnige ideeënroman, die de vorming van gedachten boven klassieke romanambities als de geschiedenis van een persoonlijke ontwikkeling stelt – maar aan dat laatste toch ook niet tekortkomt. De wereld van *Concept M* is kunstmatig, verrassend, maar nergens ongeloofwaardig en de ontwikkeling van Hava, die zich losmaakt van haar ouders en de burgermaatschappij, is heel goed invoelbaar. De jury bleef nadenken over het boek en over de talloze vergelijkingen die te maken zijn met onze huidige maatschappij en onze eigen toekomst.

Olivier Willemsen, *Roza (De Harmonie)*

Roza is gebaseerd op een waargebeurd verhaal: in 1959 werden op de Djatlovpas in de Oeral negen lichamen aangetroffen. De toedracht bleef in nevelen gehuld; niemand weet wat er precies met de negen studenten is gebeurd. In de roman blikte Roza Andreja Onilova terug op haar ontmoeting met de studenten, kort voor hun dood. Een ontmoeting die op haar, als twaalfjarige, veel indruk heeft gemaakt. Enige tijd later is ze de Sovjet-Unie ontvlucht en uiteindelijk in Amerika terechtgekomen. Wat is er met de studenten gebeurd? Was er sprake van een ongeluk, zijn ze gedood door wolven of andere dieren, speelden extreme weersomstandigheden een rol, zijn ze vermoord of was er sprake van een politiek complot? Die vraag houdt vijftig jaar later ook een Nederlandse student bezig. Ook hij gaat op zoek naar antwoorden. Hij heeft zelfs een ontmoeting met de hoogbejaarde Roza. Zijn zoektocht naar de waarheid eindigt echter anders dan hem voor ogen stond.

Roza is een spannende, avontuurlijke roman met een fascinerende waargebeurde kern. Het is een mysterieus boek, wat ondersteund wordt door de desolate, weidse decors, de oude Roza en de zoektocht naar de waarheid. De intrigerende plot en de manier waarop het verhaal verteld wordt, roepen vragen op, zodat je over *Roza* blijft nadenken: wat is de waarheid en wat is *fake news*?

De nominaties in de categorie Vertaald, in alfabetische volgorde:

Liz Flanagan, *De dag van Eden (Gottmer)* Vertaald door: Aleid van Eekelen-Benders

In dit klassieke Young Adult-boek draait het om de vermissing van Eden en haar beste vriendin Jess, die haar probeert te vinden. Ze wil Eden redden, zoals Eden eerder Jess heeft gered. Door middel van flashbacks komt de lezer steeds meer te weten over de moeilijke levens van Jess, Eden en haar familie. Een psychologisch verhaal van tieners die zich tot elkaar moeten leren verhouden en tot de nieuwe volwassen emoties die ze tegenkomen – en dat tegen de achtergrond van een verhaal met een thrillerachtige spanning. Het deed de jury denken aan de beste jongerenromans van de laatste jaren, in de traditie van Kevin Brooks. *De dag van Eden* behandelt thema's als rouw, verdriet en zinloos geweld in een pakkende stijl. Door de vele mooie zinnen verheft dit boek zich ver boven de middenmoot. De jury was onder de indruk van de goede vertaling. Er is veel verdriet, maar ook dat wordt goed gedoseerd, zodat het nergens te veel is. *De dag van Eden* is een boek dat je gaat voelen in je lijf.

Malin Persson Giolito, *In dromen lieg je niet (De Geus)* Vertaald door: Ron Bezemer

In dromen lieg je niet vertelt het verhaal van het 18-jarige Zweedse meisje Maja, dat verdacht wordt van een schietpartij op school, waarbij drie klasgenoten en haar klassenleraar omkwamen en een andere klasgenoot zwaargewond raakte. Na maanden van wachten, waarin

ze door de media tot een van de meest verafschuwde tieners van het land is gemaakt, wordt ze voorgeleid en kan ze eindelijk haar verhaal doen. Stukje bij beetje wordt het raadsel ontrafeld, waardoor de spanning stilaan groeit.

In dromen lieg je niet is overduidelijk een rechtbankthriller, met advocaten, gevangenscènes en een woedende verdachte, en een verhaal over een heftige *school shooting*. Maar daarnaast is het ook een goed geschreven coming-of-ageverhaal. Persson Giolito heeft, door haar zorgvuldige karakterschetsing en door de indrukwekkende flashbackhoofdstukken over de driehoeksverhouding van drie tieners – hoofdpersoon Maja, Sebastian en Samir –, tegelijk een thriller en een echt jongerenboek geschreven. De persoonlijke verhoudingen vormen het kloppende hart van het boek en zetten ook de thrillerplot op een verrassend spoor. *In dromen lieg je niet* is meer dan een thriller, maar toch ook bloedstollend spannend.

Tom Pollock, *Wit konijn, rode wolf* (Gottmer) Vertaald door: Esther Ottens

Met *Wit konijn, rode wolf* schreef Tom Pollock een eigenzinnig boek over een zeventienjarig wiskundig genie: Peter Blankman. Peter lijdt aan heftige paniekaanvallen. De wiskunde biedt hem een zeker houvast in de wereld. Tijdens de uitreiking van een belangrijke wetenschappelijke prijs aan zijn moeder, krijgt Peter ook een paniekaanval. Als hij bijgekomen is, staat zijn wereld op zijn kop: zijn moeder blijkt neergestoken te zijn en zijn zusje is verdwenen. Wat volgt is een rollercoaster vol complotten, raadsels en spionage. Het duizelt de lezer regelmatig, niet alleen door de wiskunde en de ingewikkelde constructies, maar ook omdat niemand te vertrouwen lijkt en niemand is wie hij of zij lijkt. Ook Peter zelf niet. De gebeurtenissen volgen elkaar in een razend tempo op waardoor het boek blijft verrassen, intrigeren en het tot het einde toe onvoorspelbaar is. *Wit konijn, rode wolf* is een boek waarin je kunt verdwijnen en waarvan je aan het einde denkt: wat heb ik nou eigenlijk gelezen?

Jason Reynolds, *67 seconden* (Blossom Books) Vertaald door: Maria Postema

De vijftienjarige Will staat *67 seconden* in de lift naar beneden. Zijn broer Shawn is vermoord en in zijn broekband heeft hij een pistool. Will heeft zevenenzestig seconden en zeven verdiepingen de tijd om na te denken. Gaat hij wraaknemen? Elke verdieping stapt er iemand in die ook is omgekomen, onder wie Wills vader, zijn oom, een vriendin en ten slotte Shawn. Ze vertellen over hun achtergrond en laten Will nadenken over zijn wraakplan. Jason Reynolds schreef het verhaal als een *verse novel*, een verhaal in verzen in een meeslepende *flow*. Taal in de traditie van spoken word-poëzie, met zinnen die ook in de Nederlandse vertaling door rijm en ritme boven het alledaagse uit stijgen. Reynolds weet zijn verhaal evenzeer van de straat te maken, door aan gangsterregels te refereren, als te verwijzen naar klassieke literatuur, naar de tocht door de ringen van de hel van Dante en langs de doden uit de *Christmas Carol* van Charles Dickens. Het verhaal, de schrijfstijl en de vormgeving versterken elkaar en zorgen ervoor dat je gegrepen wordt door dit sterke, spannende, poëtische en rauwe boek.

Gabriel Tallent, *Mijn allerliefste schat* (Ambo Anthos) Vertaald door: Jan de Nijs

Mijn allerliefste schat vertelt het verhaal van de veertienjarige Julia Alveston, ofwel Turtle, die door haar vader 'klontje' wordt genoemd. Turtle leeft met haar vader geïsoleerd in Noord-Californië. Ze heeft een intense, maar ook ijsingwekkende band met haar vader. Hij leert haar alles: hoe ze moet overleven in de natuur, hoe ze met wapens om moet gaan. Haar vader is staalhard, getroebleerd door zijn eigen jeugd, bezitterig. De opvoeding is dan ook spartaans: voor haar ontbijt giet ze rauwe eieren in haar mond, en tegelijk schokkend: de verhouding met haar vader is ook seksueel van aard. En toch wil en kan Turtle niet zonder haar vader. Sterker nog: door de vaardigheden die hij haar bijgebracht heeft, kan Turtle overleven. Dat verschrikkelijke en aangrijpende verhaal weet Tallent in vele toonaarden te vertellen, waarbij uiteindelijk niet het leed dat mensen elkaar aandoen de boventoon voert, maar de wendbaarheid van de mens om zich uit een ondraaglijke situatie te bevrijden. *Mijn allerliefste schat* is een wervelende coming-of-age roman over Turtle, die op eigen benen leert staan wanneer het Californische natuurgeweld haar bijna de dood in sleurt en die zich pas van haar vader weet los te maken na een gewapende achtervolging. Los van alle gruwelijkheid is het een beeldschoon geschreven verhaal over een jong meisje en haar harde en bittere reis naar volwassenheid en vrijheid. *Mijn allerliefste schat* stoot af en trekt aan, maakt diepe indruk en laat je niet onberoerd.